

El valencià que alliberà París

El borrianenc Amado Granell, al capdavant del Regiment del Txad, va ser un dels primers soldats aliats en entrar a l'ajuntament de París ara fa 60 anys. La seva història és semblant a la de molts antifeixistes dels Països Catalans que aquell 24 d'agost van prendre la capital francesa als nazis i que veuriem decebuts com els aliats s'aturaven als Pirineus.

Va ser allà, a París, a la que en diuen la ciutat de l'amor, però en temps de guerra. Amado Granell Mesado, juntament amb la companyia coneguda com "La Nueve", va assaltar l'ajuntament parisenc per alliberar la ciutat dels nazis. Era el 24 d'agost de 1944, i el tinent Granell, desobeïnt les ordres del mateix Eisenhower, va decidir abandonar els afores de la ciutat per intentar l'assalt definitiu que faria fora les tropes comandades pel general alemany Von Choltitz. S'han complit seixanta anys d'aquella victòria aliada, i molts encara no coneixen la història del borrianenc que, amb l'ajuda de més d'un centenar de catalans, extremenyos, castellans... va alliberar París.

Amado Granell va néixer a la ciutat de Borriana (Plana Baixa) el 5 de novembre de 1898. Encara no n'era conscient, però Amado Granell havia vingut al món en any de guerra, i les batalles i els fusells marcarien per sempre la seva vida. Amb menys de vint anys Amado va allistar-se a La Legión, al conegut Tercio de Extranjeros, i va quedar enquadrat a la divuitena companyia de la Quinta Bandera. Massa lletres i noms per a un jove que només entenia la formació militar com una forma de sortir d'una vida de penúries. Pocs mesos després Granell ja lluitava al front de Buharrat, a la seva primera guerra, la del Marroc. La contesa va acabar i, i alguns diuen que va tornar a Borriana a treballar com a electricista; uns

altres, que no va ser ben bé a Borriana. Però els documents demostren que, fins a la Guerra Civil, va exercir aquest ofici, ja que així constava en les seves targetes d'afiliació a Izquierda Republicana i a la UGT.

La Guerra Civil. El 16 de setembre de 1936 Granell va trobar el motiu (ara sí el tenia ben clar) per a recuperar l'esperit militar i batallador que comenten que sempre va posseir. Es va allistar al nou Ejército Voluntario, on va ser destinat al Batallón de Hierro que, posteriorment, seria conegut per tothom per la forta resistència oferida a les tropes nacionals i per intentar defensar la cultura sota l'amenaça de temps obscurs. Pocs mesos després de l'allistament, la unitat on estava enquadrat Granell va ser rebatejada com a Brigada Motorizada de Ametralladoras. En mig any Granell va aconseguir multiplicar per deu la dotació de la companyia, que va passar de 136 homes a més de 1.200. L'embranchida de l'inici de la guerra per part dels republicans aixecava esperances de frenar l'ofensiva que començava a guanyar posicions a terres de Castilla. Aquella companyia va aconseguir publicar la revista *Hierro*, que prenia el nom del batalló. Dirigida per Vela Zanetti, va ser durant un bon temps referent cultural per a un gran nombre de republicans.

En la retirada cap a Madrid Granell va haver de buscar un bon lloc per refugiar

els soldats i preparar la defensa de la ciutat. Va ordenar requisar un convent que va servir com a centre neuràlgic de les operacions de la Brigada Motorizada. En una conversa que Granell va mantenir amb Alberto Fernández, el borrià nenc va assegurar que havia estat al capdavant dels blindats a Santa María de la Cabeza, o almenys així ho va deixar escrit Fernández, tot i que en cap document apareix l'allistament de Granell a cap unitat de blindats, i molt menys que ell hagués estat al capdavant d'aquesta.

Ja deien que el fort de Granell era l'estratègia. Els documents perden, de sobte, la pista de Granell. Els primers avisos de clandestinitat començaven a amenaçar qualsevol que decidís resistir-se.

Prop del seu poble, a Benicarló (Baix Maestrat), Granell apareix de nou com a combatent, dirigint el batalló 193 que s'oposava a l'arribada dels feixistes al Mediterrani. Precisament entre Vinaròs i Benicarló va començar el desplegament franquista per la costa catalana.

Després de combatre durant gairebé un any a la brigada número 39 de l'Exèrcit de la República, Granell va veure com la fugida era l'única opció. Sense saber-ho començava un exili que, com després comprovava, va durar massa anys.

A Alacant, entre totes aquelles gents que només podien pensar a fugir, estava el rostre cremat pel sol d'Amado Granell, que, segons explicava temps després, encara va agafar el fusell quan pujava al vaixell pel que pogués passar...

La vida militar de Granell i de desenes de catalans va continuar a Orà, on també va col·laborar a l'arribada dels americans al port de la ciutat. A Algèria, Granell va quedar ferit per un tret que li va tocar la part posterior del cap mentre lluitava amb els Corps Francs d'Afrique.

Especialista en guerres, Granell es va trobar de sobte, com li va passar a gairebé tot Europa, amb la Segona Guerra Mundial. Els nazis havien aconseguit expandir-se per tot França i, poc després del desembarc de Normandia, arribava la gesta de Granell i La Nueve. L'estiu de 1943 s'havia format la Divisió Leclerc, que, després de ser instruïda a terres angleses, va aixafar sol francès el primer dia d'agost de 1944. En menys d'un mes van arribar a París i, tot i que Eisen-

La figura d'Amado Granell ha de servir com a paradigma de tots aquells catalans, valencians i balears que van donar-ho tot a canvi de la llibertat.

Homenatge a París

Durant els dies 24 i 25 d'aquest mes d'agost s'han celebrat els actes commemoratius del seixanta aniversari de l'alliberament de la ciutat. Dimarts 24 es va descobrir una placa en record a Amado Granell i dimecres 25 es va retre homenatge a tots aquells que van participar en l'assalt a la ciutat. El regidor de Cultura de l'Ajuntament de Borriana va estar present a l'efemèride que s'ha dut a terme aquesta setmana en representació del poble on va néixer i créixer Amado Granell.

Fins fa poc temps no eren molts els que coneixien la història de Granell a Borriana. Fa mig any, però, va començar-se a remoure la memòria i se li va dedicar un carrer de la població. Com que gestes com la d'Amado no passen cada dia, seria bo no oblidar qui ens van allunyar de l'amenaça nazi. **M. G.**

hower només havia demanat que es controlés la ciutat des de la llunyania, Leclerc va desobeir l'ordre i va disposar part del Regiment del Txad, on estava al front Granell, i 22 vehicles blindats perquè fes un reconeixement de la ciutat.

Tot i la resistència que La Nueve va trobar a molts punts de la ciutat, a mitja tarda del dia 24 d'agost Granell entrava a l'ajuntament de la capital francesa. La fotografia que es va prendre en aquell moment va ser publicada l'endemà pel diari *Libération*. Ja s'havia deixat constància de la gesta de Granell i els seus homes que, durant hores, passejaren la bandera republicana per París.

Conten aquells als qui els agraden les anècdotes bèl·liques que el general Leclerc va imposar la Legió d'Honor a Granell amb les següents paraules: "Si és veritat que Napoleó va crear la Legió d'Honor per a premiar els braus, ningú no la mereix tant com vostè."

Homenatges a part, la memòria ha entès la importància de la nostra història recent, i de ben segur que aquells catalans, o els seus fills, que lluitaren junt a Granell a París, han recordat felixos aquests dies la petita llegenda del borrià nenc que va alliberar París dels nazis.

Marc Guardiola